

II.3.1. TÁJRENDEZÉS, ZÖLDFELÜLETI RENDSZER

Természeti, táji adottságok

1. Természetföldrajzi tájbesorolás és tájjellemzők, felszín

Orgovány A Duna-Tisza közti síkvidék középtájban helyezkedik el, két kistáj találkozásánál: közigazgatási területének északi része a Kiskunsági-homokháztól, déli fele a Bugaci homokháztól tartozik.

Az Alföld tájtípusai szerinti felosztásban a *homokos hordalékkúp síkságok* közé tartozik.

A két kistájt a szigetszerűen megjelenő buckacsoportok jellemzik, amelyek három ÉNy – DK irányú vonulatba rendeződtek.

Kiskunsági-homokhátság

Kiskunsági-homokhát

Enyhén hullámzó síkság, tipikus homokhátsági jelleget mutat. A homokhátak tengerszint feletti magassága 94 és 139 méter között változik. Mozaikosan tagolt a területe, amely a nagyrészt mezőgazdasági művelés alá vont területek és az vagy állattartáshoz fenntartott legelők, sztyeppék váltakozása jelenít meg. A Kiskunsági-homokhát még számottevő részén a természetes növényzet élőhelyei is megtalálhatók, amelyek főként a Kiskunsági Nemzeti Park kezelésében állnak. Ezek igen változatosak, láprétek, zsombékosok, a sztyeppe területek, szikes puszták terülnek el. A területek jelentős részét extenzíven használják. Erdős területeinek zöme azonban már ültetvény eredetű. A széles homokhátak között - a lecsapolások ellenére vízben gazdag - mélyebb vízbeszivárgási területek találhatók, amelyek ideális élőhelyet jelentenek számos veszélyeztetett vagy ritka növény és állatfajnak.

A Duna-Tisza közti Homokhátság 30-40 méterrel magasodik, domborodik a Duna illetve a Tisza ártere fölé. Legmagasabb pontja a Hollós-halom (123 méter). A homokbuckák formái közül a garmada-szélbarázda, maradékgerinc forma együttes és a parabolabucka előfordulása a jellemző. Gyakoriak a homokbuckákon megtalálható kisebb méretű mezo- és mikroformák, például homokfodrok, széllyukak és szélzászlók is. A homokbuckás térszín meredeken alacsonyodik le az Ágasegyházi- és Orgoványi-rétek láprétekkel, szikesekkel és homokbuckákkal mozaikozott tája felé.

II.3.1.

Tájrendezés, zöldfelületi rendszer

Bugaci-homokhát

A Bugaci-homokhát tengerszint feletti magassága 54 és 150 m közé esik. Domborzat szempontjából enyhén hullámos síkság, mely egy hordalékkúp síkságon alapul különálló medencékkel, az ős-dunai ártevékenységnek köszönhetően. A hordalékkúp síkságot futóhomok fedi, melynek vastagsága helyenként az 50-60 métert is elérheti. A szél tájformáló tevékenységének is köszönhetően a jellemző domborzati formák a félig kötött buckacsoportok. Ezek északnyugat-délkelet irányba húzódó buckasorok, melyek között széles sávban vizenyős lápok terülnek el vagy időszakos állóvizek alakulnak ki, melyek időnként teljesen kiszáradhatnak. Növényzete eredetileg homokpuszta gyeppel, erdőssztyepp-jellegű volt, homoki nyárasokkal, tölgyesekkel. Napjainkra nagymértékben átalakított homoki kultúrtáj. A mélyebb fekvésű területeken mocsárrétek, kiszáradó láprétek, magas sásosok, zombékosok, - néhol fűzláppal tarkítva – találhatók.

Bugaci homokhát

2.Földtani felépítés

A Duna – Tisza közti síkvidék felső-pliocén és pleisztocén korban alakult ki, a Duna 30 000–40 000 évvel ezelőtti irányváltásához kapcsolódik. Az ős-Duna üledéke a délkeleti irányban tölcészerűen kiterjedő délföldi megsüllyedt területet töltötte fel, zömében homokkal, és felszín alatti kavicsrétegekkel. Az itt lerakott vastag homokos üledékből az utolsó nagy eljegesedési periódus, a mintegy 120 ezer éve elkezdődött Würm-glaciális idején alakult ki a futóhomok /ez különösen a középtáj nyugati területein, a Kiskunsági- és a Bugaci-homokhát területén volt jellemző folyamat/, a Kárpát-medencére kiterjedő száraz és hideg tundra-éghajlatnak, illetve a rendkívül erős szeleknek köszönhetően. Ekkor jöttek létre azok a közepes és nagyméretű homokformák, az úgynevezett akkumulációs vagy felhalmozott homokmezők (főként homok, löszös homok és lösz üledékekkel), amelyekből a Würm végére kialakult a kiskunsági Homokhátság. Az északnyugat-délkelet irányú

II.3.1.

Tájrendezés, zöldfelületi rendszer

egykori Duna mederágak és az ugyancsak északnyugati irányú szelek meghatározták a homokbucka sorok irányát.

3.Talajtípus

A homokhátság hullámosabb felszínén alacsony humusztartalmú, futóhomokos váztalajok, humuszos homoktalajok, a lösszel keveredett üledékeken csernozjom jellegű talajok fordulnak elő. A víz által befolyásolt területeken réti talaj, lápos réti talaj a meghatározó, foltokban szoloncsák-szolonyec sziki talaj is megjelenik. A legmélyebb térszintek hajdan állandó vízborítás alatt álltak, amely kedvezett a tőzegképződésnek, a láptalajok kialakulásának.

Orgovány közigazgatási területén kiváló termőhelyi adottságú szántóterület nem fordul elő.

4.Vízrajz

A Duna-Tisza közí hátság erei a Duna menti síkságra futnak le, amelyeket a Duna-völgyi főcsatorna gyűjt össze. Orgovány területén nagyobb vízfolyás, csatorna nem halad át.

A Homokhát kifejezetten száraz, gyér lefolyású, vízhiányos terület. Régebben sok volt a kisebb-nagyobb állóvíz, de mára nagy részük kiszáradt. A 19. század közepétől megvalósított folyószabályozások és vízrendezések gyökeresen megváltoztatták a terület vízviszonyait. A Homokhátság jellegzetes problémája az évtizedek óta tartó szárazodás: a talajvízszint nagyrányú csökkenése és a felszíni vizek eltűnése. A szárazodás mellett egyéb időjárási szélsőségek – a forró, száraz nyarak, erős viharok, hirtelen lezúduló nagy mennyiségű csapadék miatt keletkező belvizek stb. – is kihívást jelentenek az itt élőknek. A talajvízszint nagymértékű csökkenésének hátterében természeti, társadalmi és gazdasági tényezők egyaránt megtalálhatók. A kutatások a talajvízszint csökkenését 75-80%-ban a klímaváltozás következményeként valószínűsítik. Emellett a mezőgazdasági öntözés céljából, gyakran illegálisan létesített kutakkal történő rétegvíz- és talajvíz-kitermelés, a földhasználati változások, a vízrendezés, valamint egyéb beavatkozások, (pl. szénhidrogén-kitermelés) szintén hozzájárultak a szárazodás folyamatához.

Napjainkra a megmaradt szikes tavak víztani és természetvédelmi értéke felbecsülhetetlen. A tavak vizének sajátosságai - sokszor igen lúgos (9-12 pH) kémhatás - speciális életközösségnek adnak otthont. A vizekben csak apró rákok és egyéb szervezetek képesek életben maradni, amelyek az itt megtelepedő parti és sziki fészkelő madarak táplálékbázisát jelentik.

5.Éghajlat

Mérsékelt meleg – száraz éghajlati körzetbe tartozik, de már a meleg határán lévő az éghajlat. Ez az ország legnapfényesebb, egyik legmelegebb tájegysége. Az erős kontinentális hatás miatt a telek hidegek, a nyarak forróak, szárazak. Itt a legerősebb a hőmérséklet ingadozás. Nagy a valószínűsége a késő tavaszi és a kora őszi fagyoknak.

A Kiskunság éghajlatának sajátosságai közé tartozik, hogy igen magas a napfényes órák száma (évi 2000 - 2050 óra). Az évi középhőmérséklet 10,3°C, a vegetációs időszakban 17,2°C. Nagy a hőmérséklet napi és évi ingadozása. A fény- és hőmérsékleti viszonyok igen kedvezőek, de a csapadékviszonyok nem. Környezetéhez viszonyítottan száraz terület. Az éves csapadékösszeg 520 – 540 mm. Tartós hótakaró általában csak a tél közepén alakul ki, a hóréteg legnagyobb vastagsága 30 – 35 cm.

Alacsony a páratartalom. A relatív légnedvesség (58-60%) gyakori csökkenése miatt az országos átlagot meghaladó itt a légszárty. A lehetséges párolgás jelentősen meghaladja a csapadék mennyiségét.

A beáramló légtömegek főn jellegűek, az uralkodó szélirány ÉNY-i, az átlagos szélesség 2,5-3,0 m/s.

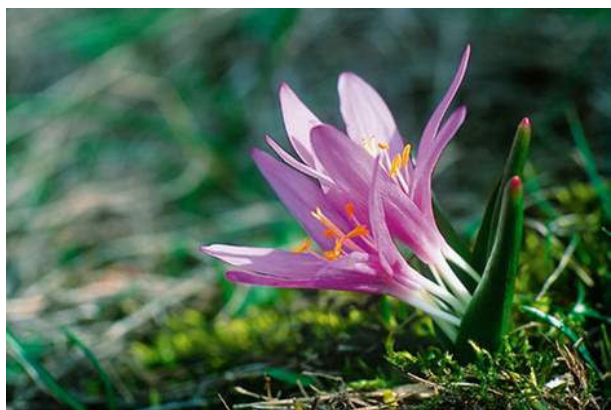
II.3.1.

Tájrendezés, zöldfelületi rendszer

6. Növényvilág

Orgovány környezetének természetes növénytakarója a *Pannóniai flóratartomány (Pannonicum)* *Alföld flóraidékébe* tartozik (*Eupannonicum*), ezen belül a *Duna-Tisza köz*i (*Praemetricum*) flórajárásban terül el.

A terület őshonos vegetációtípus, az erdőssztyep (vagy erdőspuszt) a gyepek és erdők dinamikusan változó együttese, amely ma már csak nagyon kicsi, alig felismerhető foltokban maradt fenn. A homoki tölgyeseket már a honfoglalás előtt kiirtották. Ezek a tölgyesek valamikor pusztagyepekkel alkottak mozaikot, mivel a klimatikus és talajadottságok nem tették lehetővé zárt erdők természetes kifejlődését. A tölgyesek aljnövényzetét ma már a homokpuszta gyepekben találhatjuk meg, sőt van olyan növényfaj (a tarka sáfrány), amely akácosokban élte túl a változásokat. Ilyen ún. erdőssztyepi fajok az egyhajúvirág (*Bulbocodium vernum*), a tarka sáfrány (*Crocus reticulatus*), a tarka nőszirm (*Iris variegatus*), a tavaszi hérics (*Adonis vernalis*), a macskafarkú veronika (*Pseudolysimachion incanum*), a homoki kikerics (*Colchicum arenarium*), a homoki nőszirm (*Iris arenaria*) és az epergyöngyike (*Muscari botryoides*). A nagyobb erdőfoltokban olyan igazi erdei növények is előfordulnak, mint a gyöngyvirág (*Convallaria majalis*), a széleslevelű salamonpecsét (*Polygonatum latifolium*) és a piros madársisak (*Cephalanthera rubra*).

szibériai nőszirm

homoki kikerics

A homokterületeken nyílt- és zárt homokpuszta gyepek alakultak ki homoki kikericcsel (*Colchicum arenarium*), homoki csenkessel (*Festuca vaginata*), árvalányhajjal (*Stipa bulbosa*) és báránypirosítóval (*Alkanantia inctoria*). Homoki legelői számos csüdfű-félét rejtnek. Számos példa látható itt a homoki, a szikes és lápi szukcesszió változataira és átmeneteire.

Az Orgoványi homokbuckák területén a mocsarakat, réteket hirtelen hullámzó buckavidék váltja fel. A vidék formakincse megegyezik a fülöpházival és a bugacival, de növényzete a kettő közötti átmenet. Míg a fülöpházi homokon a gyepek és a futóhomok, a bugaci ősborókásban pedig már az erdő az uralkodó. A buckák legszembetűnőbb növénye a közönséges boróka. A buckák biztosította szélsőséges viszonyok mellett a lombhullatók közül csak a fehér- és szürkenyár találja meg életfeltételeit. A cserjék közül gyakori még a tűzpiros termést érlelő egybibés galagonya, a kökény, a varjútövis benge, a sóskaborbolya és a fagyal. A cserjék és fák között nyílt homokpusztagyep fedtőlazán a homokot. Gyakori fűfélék a homoki csenkesz és a deres fényperje. Más gyakori homoki növények mellett, mint például a bennszülött homoki imola, vagy a pusztai kutyatej, megismerhetünk két félcserjét, a selymes- és buglyos zanótot. Sokkal ritkábban kerül a látogató szeme elé a lila virágú homoki csüdfű. A nyár feltűnő homoki növénye még a dúsan ágas-bogas buglyos- és homoki fátyolvirág.

Az orgoványi buckák egyik rejtőzködő növényritkasága a csikófark, amely a magyar növényvilág élő kövületei közé tartozik.

A legmélyebb térszinteken látható nádasokat, sástársulásokat a magasabb térszinteken kiszáradó láprétek, fehér tippanos mocsárrétek és réti csenkeszes kaszálók váltják fel. A réteken megannyi védett növény is található. A nádokon kívül leggyakrabban a kákával, gyékénnyel, a sárga virágú

lizinkával, a fűzénnyel és néhány sás fajjal találkozunk. Itt él a sárga nőszirm (Iris pseudacorus) is. Május- június táján nyílnak a rétek legszebb növényei a szibériai nőszirm (Iris sibirica) és az orchideák, ezek közül fokozottan védett a pókbangó (Ophrys sphegodes). Ezen növények élőhelye legtípusabban az Ágasegyházai- és Orgoványi-réten látható.

7. Állatvilág

A vizsgált terület állatföldrajzi beosztás szerint az Alföld (*Pannonicum*) faunakörzetébe, a Nagy-Alföld (*Eupannonicum*) faunajárásába tartozik.

A terület állatvilága nagyon változatos. Mind a vizes élőhelyek állatfajai, mind a puszták, a homok élővilágának képviselői élnek itt. A szikes, mind a homokterületekre jellemző fészkelő madárfajok előfordulnak. A buckavidék állatvilága változatos, a népes rovarvilág sok madarat vonz a homoki területekre. A fokozottan védett tűzok, az ugartyúk megtalálja az életfeltételeit. A terület értékes földön fészkelőmadárfaja még a hamvas rétihéja. A szalakóta legnagyobb hazai állománya a Duna-Tisza közti homokhátságon található.

A vizes élőhelyek, mint például az Ágasegyházai- és Orgoványi-réteken található nádasok és sásosok adnak otthont egy ritka lepkének, a *Metelka-medvelepkének*. A hazánkból kipusztultnak vélt lepkefajt 1973-ban itt, Orgoványban sikerült újra felfedezni. A mocsarak és a rétek legfeltűnőbb állatai azonban a madarak. Jellemző a *cserregő nádiposzáta* (*Acrocephalus scirpaceus*), a *foltos nádiposzáta* (*Acrocephalus schoenobaenus*), a *nádirigó* (*Acrocephalus arundinaceus*), a *nádi tücsökmadár* (*Locustellus cinclonoides*). A rétek nem csak az itt költő *bíbicek*, *piroslábbú cankók* és *nagygodák* számára fontosak, hanem tavasszal és ősszel pihenő és táplálkozó helyet biztosítanak az itt átvonuló parti madaraknak, köztük az évről évre visszatérő *nagypólingoknak*. A *tűzok* (*Otistarda*) is alkalmi vendége az orgoványi gyepeknek. A mocsarakat inkább búvóhelyül használják a vadon élő emlőseink, a *vaddisznók* (*Sus scrofa*), a róka és a nedves élőhelyeket kedvelő *hermelin* (*Mustela erminea*). A nádas kísérő zombékosokban, mocsári és parti sásosokban bizonyítottan él a rágcsálók közé tartozó *patkányfejű pocok*.

8. Táj történet, tájhasználat

A futóhomokmozgás gyakorlatilag 3 fázisban ment végbe: legjelentősebb szakasza 27000-20000 év közé tehető (az utolsó eljegesedés, a würmkora), majd a holocén boreális/mogyoró fázisában, 9000-8000 éve volt egy jelentősebb. A harmadik homokmozgási periódus már antropogén eredetű volt, ekkor érte először jelentős emberi eredetű kár a tájat. A török időkben a lakosság elvándorlása, a felbomló településhálózat a szántóföldi művelés jelentőségének csökkenését eredményezte. Viszont ekkoriban élte virágkorát a szarvasmarhatartás, ami a legelőterületek növelésével járt együtt. Ez azonban erdőégetéseket, irtásokat eredményezett, így a sérülékeny, intenzíven igénybe vett homoki legelők talaján ismét kezdetét vette a futóhomokmozgás. Ez a harmadik homokmozgási periódus főleg a terület nyugati és déli részeit érintette, valamint kialakultak a szoloncsák (a talaj felső szintjében sós) szikesek is. A futóhomokmozgás részben még ma is tart, pl. a fülöpházi buckavidéken. Tehát a homokos-löszös üledékösszetű tájon mintegy 400-500 éve már elindultak elsivatagosodási folyamatok. A futóhomok megkötését a XIX. században a tájidegen akácok, a XX. században feketefenyő telepítésével próbálták megoldani, illetve a homoki szőlőtelepítésekkel, amelyeknek a hegyvidéki filoxeravész (XIX. sz. vége) csak újabb lendületet adott.

A 19. század közepétől a vízrendezések mélyen megváltoztatták a terület vízviszonyait. Miközben a tájformálódásban meghatározó szerepet betöltő folyóvízi tevékenység a korábbi töredékére szorult vissza - gyökeresen megváltoztatva a természetes élővilág életfeltételeit - elődeink kiterjesztették a gazdálkodás színterét a vízmentesített területekre (s ezáltal „megteremtették” egy új veszély, a belvíz természeti alapjait is). A nagyüzemi gazdálkodás folyamán az eltűnt földkonszolidáció miatt a táj

II.3.1.

Tájrendezés, zöldfelületi rendszer

homogenizálódott, a tájalkotó elemek (buckás felszín kiegyengetése) csökkenése miatt a táj elszegényedett, a biológiai diverzitás csökkent. Ma a jobb minőségű talajokon uralkodó a szántóföldi területhasznosítás. A megkötött futóhomokon szőlő- és gyümölcsültetvények találhatók.

Jelenleg egy gyökeresen átalakított tájon élünk ma, ezért fontos – ahol még megtalálható - a már csak mozaikosan előforduló természeti értékeink megőrzése. Napjainkban a táj gyors átalakulása zajlik. A szárazodás, a talajvízszint tartós csökkenése, és az intenzív erdősítések az élővilág elszegényedését vonja maga után, és hatással vannak a lakosság megélhetésére, és hosszabb távon az emberek egészségügyi állapotára is. A kihívások megoldásként a Homokhátságon két fő alkalmazkodási folyamat indult el az elmúlt évtized során a térség népességmegtartó erejének fenntartását, a térségre jellemző tanyás berendezkedés megújítását és az itt élők életminőségének javítását tűzve ki célul:

1.:helyi gazdák részvételével szárazságtűrő növények (pl. amaránt, csicseriborsó, homoktövis) termesztésének elterjesztésével kísérleteztek.

2.:a vízháztartás javítása-elsősorban vízpótlásra és vízmegtartásra építő mintaprojekt indult 2009-ben. Elsősorban a legszárazabb területek ökológiai vízigényének biztosítását tűzte ki célul, amelynek járulékos hatásai között szerepel a mikroklima kedvezőbbé válása és a talajvízszintek megemelkedése. A mintaprojekt keretében részletes terv készült, amely szerint a Duna-völgyi Főcsatornából kivett vizet átemelő műtárgyak segítségével, a meglévő csatornahálózatot felhasználva juttatnák el a szárazodástól leginkább sújtott területekre (Fülőpháza, Ágasegyháza és Orgovány térségében), majd vissza a Főcsatornába. A vízpótlás mellett a víz megtartása is lényeges kérdés, amely a meglévő korábbi tómedrek és vizenyős területek tározóként történő használatát jelentené. A tényleges beruházás azonban egyelőre forráshiány miatt nem indult el.

9.Védett táji-, természeti értékek, területek

Orgovány közigazgatási területének nagyobb része valamiféle természetvédelmi oltalom alatt áll. Térségének északi és déli környezete jórészt megőrizte az eredeti természeti táj jellegét, amelynek védett és fokozottan védett állat-és növényfajnak nyújt élőhelyet. A térségében többféle védettségi kategória megtalálható, amelyek elhelyezkedését a *Természetvédelmi érintettségű területek a KNP Igazgatóság adatszolgáltatása szerint* – lap ábrázolja. Az itt található területi természetvédelmi védettségek a következők:

- **nemzeti parki terület:** A Kiskunsági Nemzeti Park „Orgoványi rétek” egységébe tartozik térségének jelentős nagyságú északi része, „Bugac” egységéhez a déli határterülete.

Az Ágasegyháza és Orgovány községek között elterülő, mocsarakkal, láprétekkel, nedves kaszálókcal, szikesekkel és homokbuckákkal tarkított táj 1976 óta védett, mint tájvédelmi körzet, 1990-től a Kiskunsági Nemzeti Park törzsterülete. Az Orgoványi rétek területe két nagy egységre osztható. Keleti részén az Ágasegyházi- és Orgoványi rétek élővilágát az időszakos vízhatások határozzák meg. A mocsarakhoz, üde rétekhez nyugat felől festői szépségű homokbuckavidék csatlakozik.

A Duna-Tisza közti Hátság közepén terül el a nemzeti park legnagyobb területe, Bugac, melyből cca1200 ha tartozik Orgovány igazgatási területéhez. Egymást váltják a szélbarázdák és az éles gerincű meredek homokbuckák. A buckasorokat ÉK felől a bugaci pusztaszegélyezi. Azonban puszták sem teljesen sík, a széles, lapos szélbarázdákban mocsarak, nádasok, szikes tavak alakultak ki. Mára a pusztának csak kb. 1/10-e maradt meg természetközeli állapotában. Erdősítések és szántók csökkentették a pusztát, a csatornázások és a csapadékhiány miatt eltűntek a szikes tavak, kiszáradtak a buckaközi semlyékek és lápok is. A telepített fenyvesek, akácok és nyarasok megkötötték a homokot, de el is pusztították az eredeti növénytakaró jelentős részét.

A nemzeti parki területek nagyrészt megegyeznek a **tájképvédelmi övezetbe** is besorolt térséggel.

- **Natura 2000 területek:** az Ágasegyházi – Orgoványi rétek és a Bócsa- Bugaci homokpuszta (területük megközelítőleg a nemzeti parki védettség alatti területet fedi le) a **kiemelt jelentőségű**

II.3.1.

Tájrendezés, zöldfelületi rendszer

természetmegőrzési területek közé soroltak, az európai jelentőségű természetes élőhelyek védelmét szolgálják.

- **ex lege**/a törvény ereje általi/ védettséggel érintett láp (az északkeleti határrészben) és szikes tavak (Izsák irányában lévő Csárdaszék és Jakabszállás irányában fekvő szikes tó) található, és két kunhalom.

- az országos **ökológiai hálózat** részét képező területek is képviselik magukat: a **magterülethez** és a **folytonos folyosóhoz** a nemzeti parki védelem alatt álló térségek, és az azokhoz területileg kapcsolódó természeti területek soroltak. Az ökológiai folyosó területsávja építési tilalom alá esik.

Zöldfelületi rendszer

A település belterületén a növényzettel fedett, biológiailag aktív területe a zöldfelület. Ezek részei az elsődlegesen természetési célú zöldfelületek (erdők, mezővédő erdősávok, gyepfelületek, szőlők, gyümölcsösök), és a kondicionáló célú zöldfelületek (közjóléti hatásokkal rendelkező zöldfelületi elemek), melyek ökológiai, rekreációs, és településszerkezeti, esztétikai szereppel bírnak. Ide tartoznak a települési zöldterületek (közkertek, fasorok) és korlátozott közhasználatú zöldfelületek (temető, sportterület).

Ezek az elemek zöldfelületi rendszert alkotnak.

Területfelhasználási felosztás szerint zöldterületre, vízgazdálkodási – és különleges területre oszthatók, melyekre sajátos jogszabályi előírások vonatkoznak (HÉSZ). A zöldterületek, a zöldfelületi rendszer kiemelt tagjai csak közterületek lehetnek. A belterületen elszórtan, szigetszerűen helyezkednek el a különböző zöldfelületi elemek, amelyet az utcák zöldsávjai, fasorok tudják összefűzni, ezáltal komplex rendszerré alakítani, ezáltal ökológiai, környezetvédelmi, tájképi hatását megnövelni. A zöldfelületi rendszer élő elemek összessége, a növényzet nagy levéltömegéből adódó jelentős asszimiláló, párologtató képességük következtében sajátos szerepet játszanak a település környezeti viszonyainak, az életminőség javításának alakításában.

Közcélú, közhasználatú zöldfelületek

Közcélokot szolgáló zöldfelületek önkormányzati vagy állami tulajdonú területen állnak, fenntartásukról is ők gondoskodnak.

1. Korlátlan közhasználatú zöldfelületek

1.1. Zöldterület

A közösségi zöldterületek három övezetbe kerültek besorolásra:

Z-1 Központi park övezet:

A település parkosított központi tere, a fő utca mellett hosszan elnyúló zöldfelület.

A térkővel igényesen fedett gyalogos felületei három emlékmű köré szerveződnek, de ezek csak a Kossuth utca felől érhetők el. A teresedések a park többi részéről, a határoló utcák felől burkolaton nehézkesen közelíthetők meg. Úthálózata a megközelítési irányokat követő átszervezésre szorul. Érdemes lenne egy átgondolt, egységes rendszerbe foglalt terv alapján átalakítani a parkot. A park köztéri bútorokkal jól ellátott.

II.3.1.

Tájrendezés, zöldfelületi rendszer

A kertben szép, idős és fiatalabb fákból, cserjékből álló növényállománnyal rendelkezik. A vadgesztenyefák dominálnak, de ostorfák, juharok, ezüst- és feketefenyők is szép számban találhatók. A sűrű lombfelület alatti, árnyékos helyeken a növényzet kikopott, ide az adott benapozási viszonyoknak megfelelő növénypótlás kívánatos. A park összességében betölti a központi közpark szerepét.

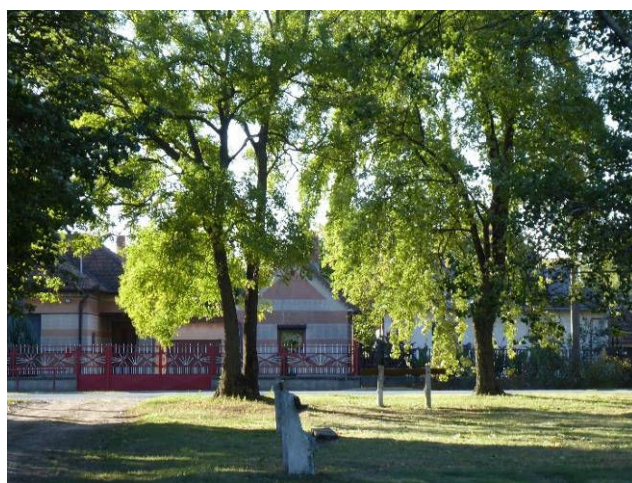
Z-2 védelmi és szabadidős zöldterület:

Elsősorban védelmi szerepű, növényzettel borított felületek. Az ökológiai folyosó rendszerének településen belüli kiépülésében van szerepük, ökológiai, kondicionáló, védelmi és esztétikai szolgáltatásokat nyújtanak.

Víztorony körüli ligetes park

Jó adottságokkal - nagy területtel, értékes növényekkel, főút melletti elhelyezkedéssel - rendelkező zöldfelület. A faállománya főként idős fákból: hegyi és ezüstjuharokból, nyárfákból, japánakácokból áll. A cserjék hiányoznak: leginkább a víztorony lábánál álló építmények, kerítés esztétikai takarásához lenne rájuk szükség. A kert infrastruktúrája hiányos: az itt elhelyezett padok elavultak, az egyéb kerti berendezések hiányoznak. Térburkolat, sétaút nincs a területen. A jó adottságokat felhasználva érdemes a park intenzívebb kiépítése, a közösségi funkciókra való alkalmazása – például játszótér kialakítására, mivel a gyermekek játékigényét kiszolgáló közterületi zöldfelület jelenleg nem található Orgoványon.

A parkot övező utcák szilárd burkolattal nincsenek ellátva, sőt a Hárs és Kossuth utcát összekötő szakasz kiszabályozását is meg kell oldani.

Víztorony körüli liget

Attila utcai liget

A település nyugati részén, az Attila utca mellett terül el egy kissé egyenetlen felszínű nyárfaliget. Az idős szürke nyárok megtartásra érdemesek. A terület rendezésével értékes zöldfelületet nyerhet a település. Az elavult, használaton kívüli játszótér elbontandó. Felújítani itt nem érdemes, mivel ezen a területen tervbe van véve egy buszforduló kialakítása, és a két funkció egymás melletti elhelyezése nem

szerencsés. A kertészeti felújítás után ökológiai, esztétikai értékekkel bíró zöldfelülettel gazdagodik a település.

Református temető mellei zöldterület

A temető védőövezetében elhelyezkedő összefüggő, nagyobb kertes terület, amelyek a beépített térséget védik, ökológiai, kondicionáló szereppel bírnak.

Z-3 közterületi teresedés övezet:

A vasút használaton kívüli vonalas létesítményeinél, közutak találkozásánál találhatók olyan növényzettel fedett zöldfelületek, mely ökológiai szereppel is bíró, elsősorban kondicionáló funkcióval rendelkeznek. Ezek rendezetlen, füves - fás területek.

A vasútállomás közelében, részben vasút, részben közterületen húzódnak zöldfelület sávok. Ebben a térségben az utcák burkolatlanok, a kiszabályozásuk sem megoldott. A terület rendezésével, a telekviszonyok, burkolatok kijelölésével, -építésével, a közművezetékek – elsősorban a légvezetékek – átgondolt vonalvezetésével és fás szárú növényzet betelepítésével kialakulhat egy településképi szempontból is értékes zöldfelület.

A Molnár Gergely és a Mátyás király utca találkozásánál fekvő háromszög alakú füves felület mérete elég nagy ahhoz, hogy a településképi szereppel bírjon, de ennek eléréséhez esztétikus kialakítása szükséges. A területet egyszerű fenntartási igényű, de jelentősebb ökológiai szereppel is rendelkező fás szárú növényzettel célszerű betelepíteni, a közlekedésbiztonságot nem zavaró módon.

1.2. Fasorok, utcai zöldsávok:

A település utcáira nem jellemzőek a fasorok, az egységesen betelepített utcák. Az utcafásításra a vegyes fajú, rövidebb fásított és fátlan szakaszok a jellemzők. Sok a légvezeték, amely nehezíti a fasortelepítést. A főbb utak mentén található egységes szakaszok, de azok nem megfelelő méretűek a beépítési viszonyokhoz, ezért rendszeresen csonkolni kell őket.

Ahol a területi adottság lehetővé teszi, kívánatos az utcák fásítása, mivel a fasorok jelentős szerepet játszanak a zöldfelületi elemek összekötésében, összefüggő rendszerre alakításában - amely által a zöldterületek ökológiai és mikroklimatikus kedvező hatása megsokszorozható. A fásítást a település klimatikus és talajadottságainak megfelelő fajokból kell kialakítani, a közterület méretének, a közművezetékek elhelyezkedésének figyelembevételével, hogy

II.3.1.

Tájrendezés, zöldfelületi rendszer

elkerülhető legyen a fák csonkolása, a képen látható visszás megoldás szükségessége.

1.3. Fásított köztér

A Művelődési ház melletti aszfaltburkolatú parkoló településközponti elhelyezkedése folytán hangsúlyos településképi szereppel bír. A parkolók jelenleg nem árnyékoltak, mellettük faültetés nem található. Szükséges a burkolt felület felújításra, vele együtt a parkoló-fásítás biztosítása.

2. Korlátozott közhasználatú zöldfelületek

2.1. Zöldfelület jellegű intézmények

Sportterület:

A település sportterülete egy füves futballpályából és körülötte lovaspályából áll. Fedett lelátóval rendelkezik. A területen akác és nyárfák biztosítják a fás szárú növényzetet.

Kívánatos a további fásítás az utca mentén. Intenzívebb növénytelepítésre, burkolat kiépítésre és a parkolóhelyek kijelölésére lenne szükség, a terület esztétikusabb kialakítására.

Temetők:

Külön református és katolikus temető található a településen. A temetőkből kevés a burkolt út, a lombos fa, fenyő. Méretük elégséges sajátos funkcióik ellátásához, a kijelölt területük nagysága megfelelő az esetleges távlati fejlesztésekhez is. Szükséges lenne legalább a határok mentén fasorok telepítésére és a temetőhöz tartozó parkolóhelyek biztosítására

2.2. Jelentős zöldfelülettel rendelkező intézményterület

Ide tartozik a községháza, református templom, a művelődési ház kertje, és a piac körbekerített területe.

A zöldfelületük jelentős méretű, növényzettel különböző mértékben betelepítettek. Használati és esztétikai értéküket a beültetésük intenzitásával, felszereltségük növelésével lehet fokozni.

piac területe

3 Közhasználat elől elzár

II.3.1.

Tájrendezés, zöldfelületi rendszer

zöldfelületek

A magántulajdonú zöldfelületek, a lakóházak kertjei és a gazdasági területek növényzettel borított felületei tartoznak ide. Ezek a település egésze szempontjából - főképp a nagyarányú biológiai aktív felületek kapcsán, amelyek befolyásolják a község klimatikus, településhigiéniai adottságait - jelentős értéket jelentenek, mennyiségük és minőségük befolyásolja a településképet.

A lakóházak kertjei a település zöldfelületének legnagyobb területi egységét adják. A telkek gondozottak, szépek, növényzettel jól ellátottak. Általánosságban a hagyományos falusi használatot mutatják: díszkert (virágoskert) főként az előkertben, az épület körül látható, az udvar és a hátsó kertrész haszonkert.

ZÖLDFELÜLETI ELLÁTOTTSÁG ÉRTÉKELÉSE, FEJLESZTÉSI JAVASLATOK

A korlátlan használatú zöldfelületekről: a parkokról, fasorokról, zöldsávokról megállapítható, hogy a fő funkciójukat – ökológiai szerep, összekötő szerep, használati szerep - részlegesen ellátják. Viszont a településképpen is közrejátszó esztétikai szerepük nem teljes, javításra szorul: egyes elemeknél a növénytelepítés bővítésével, átgondolt növényhasználattal, egységes fasortelepítéssel fejleszthető. Használati szerepüket nem aknázzák ki eléggé – a szűkös infrastrukturális adottságok (csekély burkolt felületek, kevés kerti berendezés, felszereltség) nem járul hozzá ahhoz, hogy a zöldterületek a lakosság szabadidő eltöltéséhez és közösségi találkozóhelynek megfelelő helyszínt találjanak és a közösség igényeit teljes egészében szolgálják.

A korlátozott közhasználatú zöldfelület jellegű intézmények funkciójuknak megfelelnek, de infrastruktúrájuk és növényállományuk fejlesztése javításra szorul, hogy használati, esztétikai és kondicionáló szerepük növekedhessen.

Orgovány zöldfelületi helyzete jónak mondható a mennyiségi ellátottság tekintetében, de a zöldfelületi elemek minősége szempontjából fejlesztésre szorul.

Növényalkalmazási javaslatok

Az egyes zöldfelületi területek fejlesztésekor figyelembe kell venni természetföldrajzi és helyi mikroklimatikus adottságokat, a növények ökológiai igényeit, az adott terület funkcióját, esztétikai szempontokat és ügyelni kell a viszonylag alacsony fenntartási igényre is.

A növényeket szakszerűen kell elrendezni (ügylve az egyéni élettér biztosítására) és telepíteni a helyi adottságok figyelembevételével (pl.: fák alá árnyéktűrő növények kerüljenek) – mindezekhez szakember segítségének igénybevételével. A kert funkciójának megfelelő növények alkalmazhatóak, pl.: iskola-, óvodakertbe tilos veszélyes – mérgező és szúrós – növények telepítése, de célszerű változatos növényanyag felhasználása a környezettudatos szemléletre nevelés elősegítése érdekében.

Alapvetően érdemes őshonos fajok alkalmazása, mivel ezek a tájjelleg megőrzése mellett az adott természeti körülmények között a legéletképesebbek is, így könnyű fenntarthatóságuk, hosszútávú megmaradásuk biztosított. Persze ott, ahol az esztétikai funkció kiemelt szempont (központi díszpark, előkertek), ott a virágzásukkal, levélszínükkel nagyobb dísz nyújtó, de igényesebb fafajták is telepíthetők.

Növénytelepítéshez ajánlott fajok listája:

Védett természeti területen történő növénytelepítéshez - Duna-Tisza közén őshonos fajok listája

Fák:

Acer campestre - mezei juhar	Pyrus pyraeaster – vadkörte
Acer tataricum – tatárjuhar	Padus avium – zselnicemeggy
Alnus glutinosa – mézgás éger	Quercus pubescens – molyhos tölgy
Betula pendula – közönséges nyír	Quercus robur – kocsányos tölgy
Betula pubescens – szőrös nyír	Salix alba – fehér fűz
Carpinus betulus – gyertyán	Salix caprea - kecskefűz
Cerasus avium – madárcseresznye	Ulmus laevis – vénicszil
Fraxinus angustifolia ssp. pannonica – magyar kőris	Ulmus minor – mezei szil
Fraxinus excelsior – magas kőris	Tilia cordata – kislevelű hárs
Malus sylvestris – vadalma	Populus alba – fehér nyár
Populus canescens – szürke nyár	Populus nigra – fekete nyár
Populus tremula – rezgő nyár	Juniperus communis – közönséges boróka

Cserjék:

Berberis vulgaris – sóskaborbolya	Prunus spinosa – kökény
Cerasus fruticosa – csepleszmeggy	Rosa canina – vadrózsa
Cornus mas – húsos som	Salix cinerea – rekettyefűz
Cornus sanguinea – veresgyűrű som	Salix rosmarinifolia – serevényfűz
Corylus avellana – mogyoró	Salix viminalis – kosárkötő fűz
Crataegus laevigata – cseregalagonya	Sambucus nigra – fekete bodza
Crataegus monogyna – egybibés galagonya	Viburnum opulus – kányabangita
Euonymus europaeus – csíkos kecskerágó	Viburnum lantana – ostorménfa
Ligustrum vulgare – közönséges fagyal	

Egyéb területen történő telepítéshez, utcafásításhoz ezeken kívül:

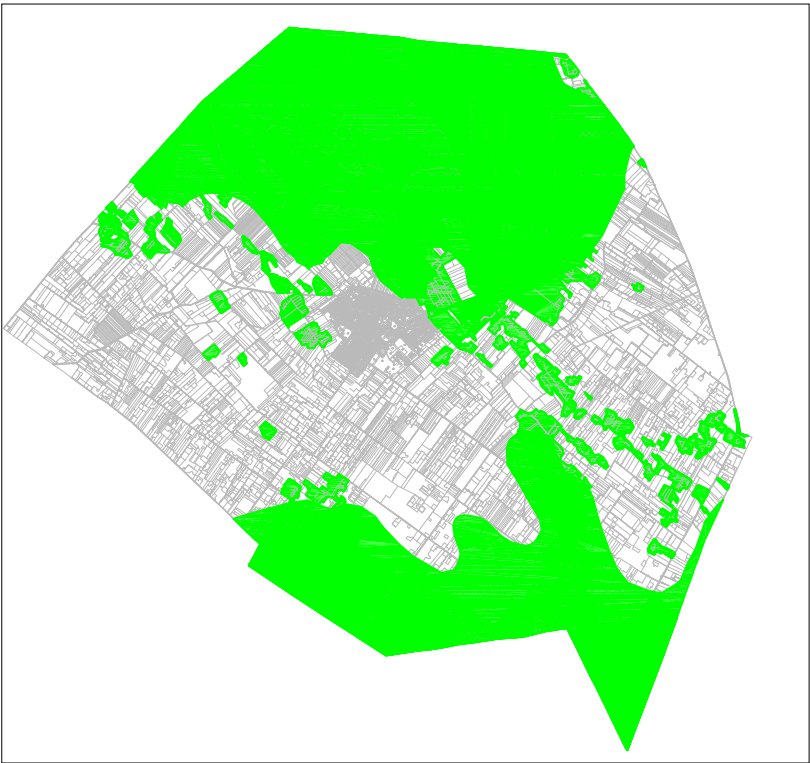
Fásítások, fasorok telepítésére ajánlott -tájjelleghez, természeti adottságokhoz alkalmazkodó növényfajoklistája

Acerplatanoides – korai juhar	Malussilvestris – vadalma, egyéb Malus fajok
Acerpseudoplatanus – hegyi juhar	Sophorajaponica - japánakác
Betulapendula – közönséges nyír	Carpinusbetulus 'Fastigiata' – oszlopos gyertyán
Gleditsiatriacanthos – lepényfa	Koelreuteriapaniclata - csörgőfa
Juglansregia – dió	Catalpabignonioides – szivarfa
Prunuscerasifera - cseresznyeszilva	Pyruscalleryana – díszkörte
Rhustyphina – torzsás ecetfa	Morus alba Fegyvernekiana–gömbeper
Pyruscalleryana – díszkörte	Tiliatomentosa– ezüsthárs

Légvezetékek alá alkalmas fajok:

Acerplatanoides'Globosum' – gömbjuhar	Fraxinusornus 'Mecsk' - gömbkőris
Crataegusmonogina 'Stricta' – oszlopos galagonya	Morus alba 'Fegyvernekiana' –gömbeperfa
Crataeguslavallei – fényeslevelű galagonya	Rhustyphina – torzsás ecetfa

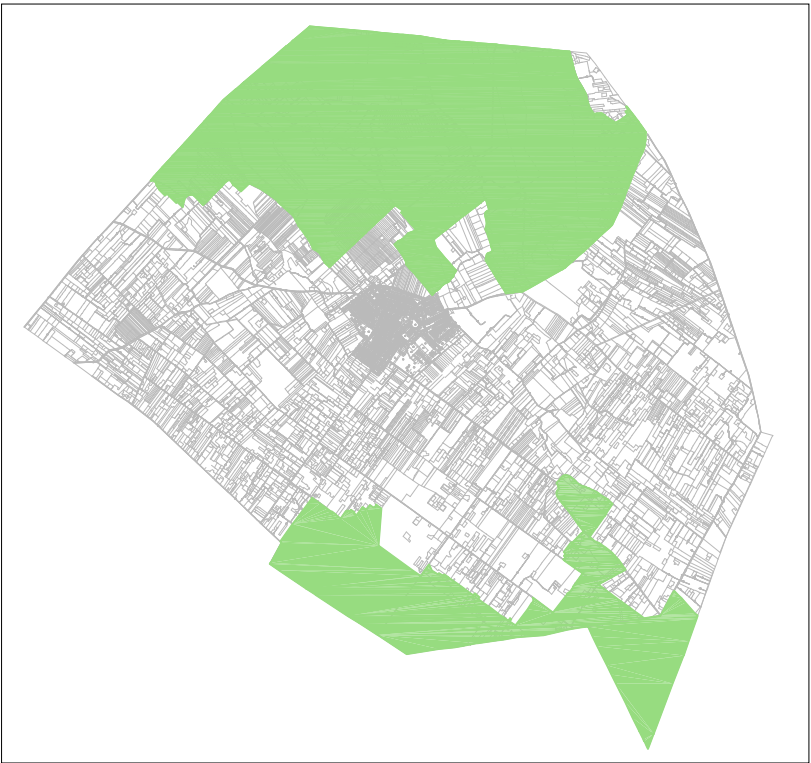
Természetvédelemmel érintett területek a KNP Igazgatóság adatszolgáltatása alapján

TERMÉSZETVÉDELEMMEL ÉRINTETT TERÜLET

Kiskunsági Nemzeti Park

NATURA 2000 terület

Ex lege védett kunhalom

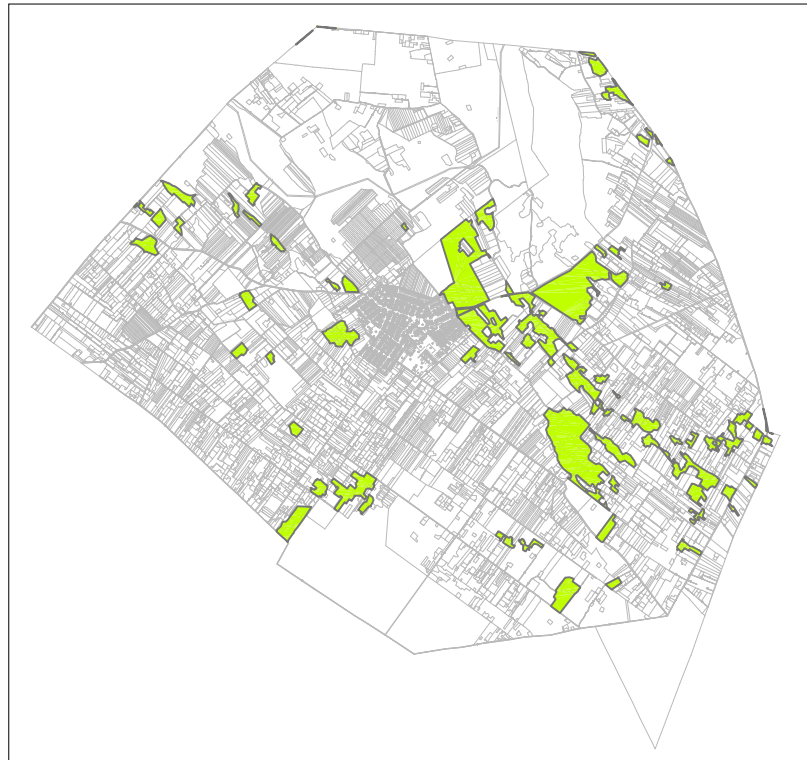

Ex lege védett láp

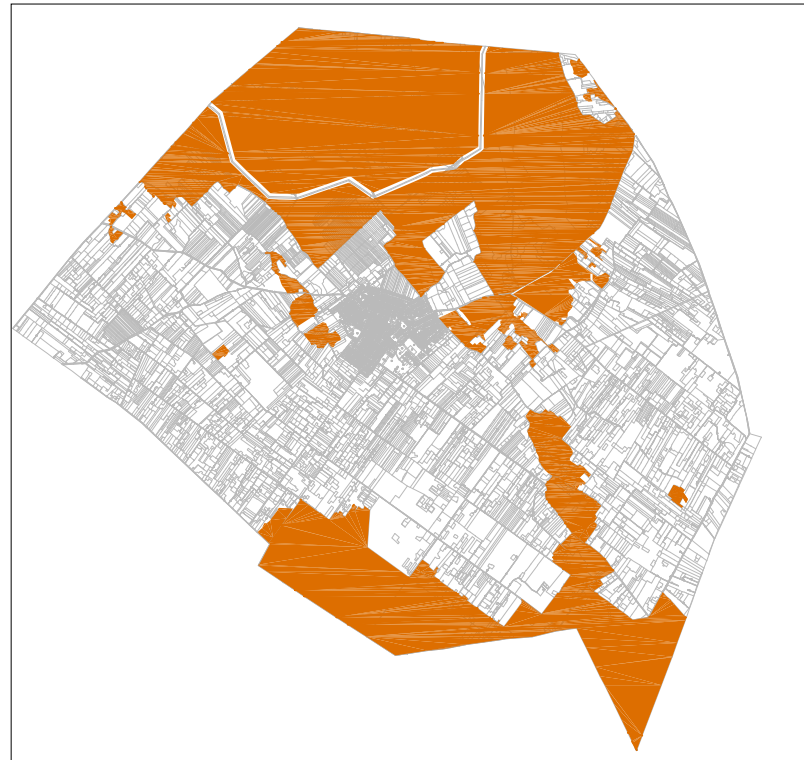

Ex lege védett szikes tó

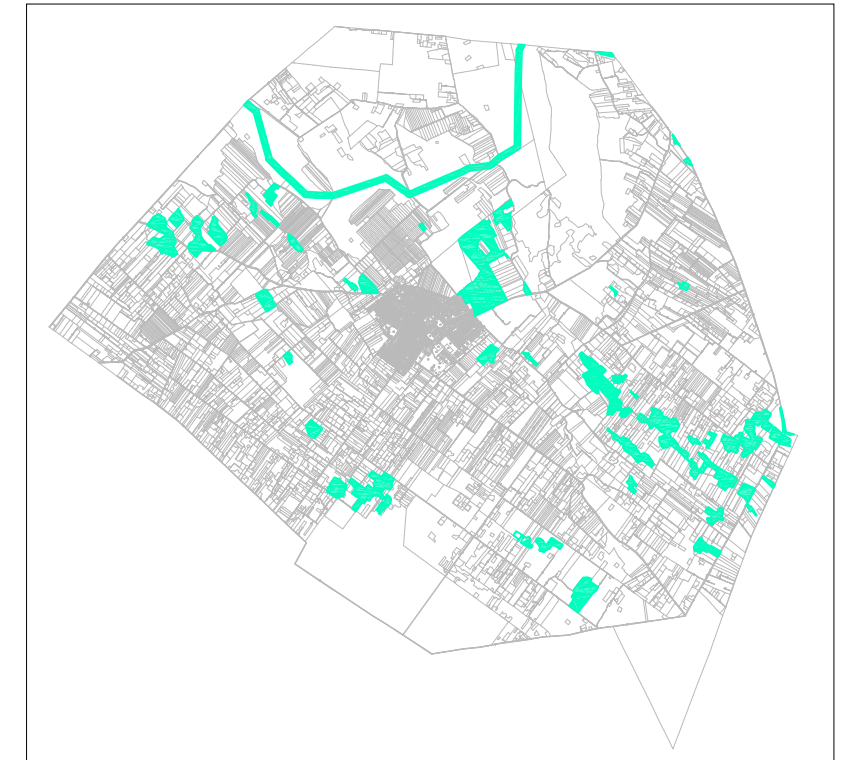
Természetvédelemmel érintett területek a KNP Igazgatóság adatszolgáltatása alapján

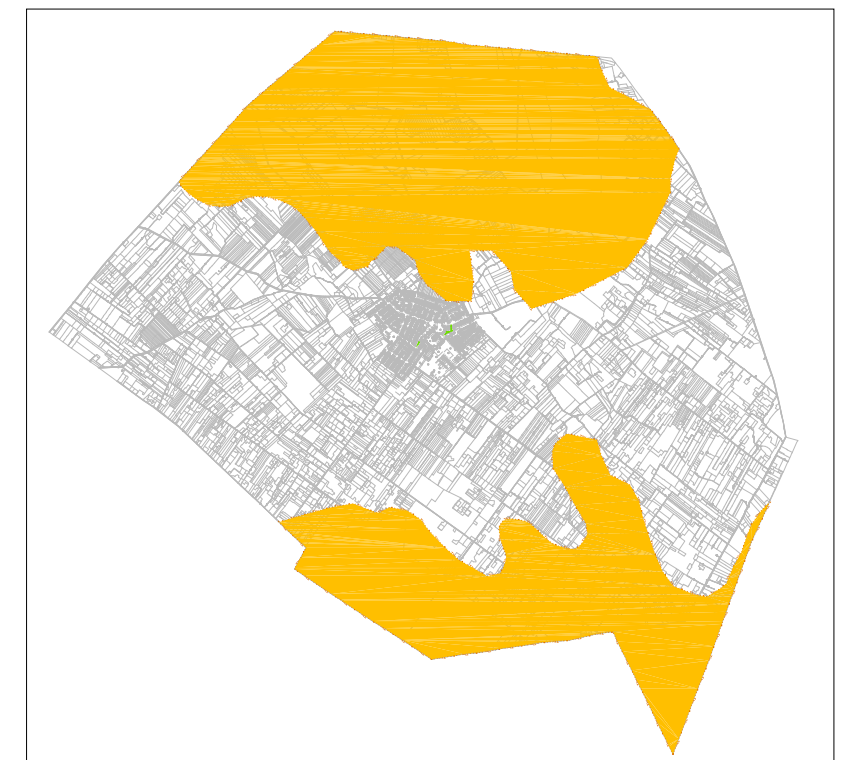
Természeti terület

Ökológiai hálózat: magterület övezet

Ökológiai hálózat: ökológiai folyosó övezet

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület